

'Bullying homòfob': No es veu però existeix

El desembre de 2009, el Consell de la Joventut de Barcelona (CJB) va celebrar un debat monogràfic sobre el bullying homòfob i el paper dels centres educatius per tal de prevenir-lo i promoure la tolerància i la igualtat. Hi van participar representants del professorat, d'entitats i d'organismes que treballen per acabar amb aquest o altres tipus de bullying o violència

TEXT: Víctor Albert, membre del secretariat del CJB i responsable del Grup de Treball de GLBT - FOTOS: CJB, Gokhan Okur

Vivim en un món que està en un procés constant de canvi i, per tant, per evitar nous conflictes, tot ha d'anar evolucionant en paral·lel. Les relacions socials actuals requereixen una altra mirada i qui creu que tots els drets civils ja estan aconseguits i assimilats globalment, s'equivoca. Això es fa evident quan no ens escandalitzem i actuem amb normalitat davant de desqualificacions o insults com "maricón", el que més s'escolta als centres escolars.

Què és el bullying homòfob?

S'anomena bullying homòfob a aquelles conductes de maltractament i/o assetjament per motius de l'orientació sexual de la víctima o a aquelles més genèriques que responen als mateixos motius. El nivell, la intensitat i el tipus d'agressions van augmentat amb el temps.

Els comportaments de bullying homòfob amaguen la voluntat de destruir moralment a la persona i a la seva autoestima. Un objectiu, en aquest cas, més fàcil d'aconseguir pel fet que les víctimes són adolescents. Sovint, l'orientació sexual del/la jove és encara un "secret" per al seu entorn, per por a l'es-

tigmatització i al rebuig social. Aquests joves no tenen cap persona amb la que parlar sobre les seves vivències i preocupacions i, això, els pot produir una important sensació de soledat i incomprensió. Tot plegat fa que el bullying homòfob sigui un problema molt important, que sovint no es veu ni es detecta, però que és molt més habitual del que creiem i una font d'angoixa per als i les joves que el pateixen.

Així mateix, la sexualitat i l'orientació sexual continua sent una assignatura pendent important als centres educatius. Quan es tracta s'acostuma a fer des de la presumpció universal de l'heterosexualitat, i amb actituds, voluntàries o involuntàries, que van en detriment de les orientacions sexuals minoritàries. D'altra banda, gairebé sempre els models de família, afectius i sexuals que es mostren en els centres educatius, en les contades ocasions en que es parla sobre sexualitat, són models tradicionals. La societat, però, ha canviat i el sistema educatiu va a remolc d'aquests canvis i li està costant adaptar-se. Avui en dia existeixen molts models de famílies diferents i, caldria que les escoles contribuïssin a la seva normalització per tal que aquestes famílies puguin créixer en un entorn més plural, divers i menys hostil.

La tònica dominant en els centres educatius es la invisibilitat de l'homosexualitat i la transsexualitat. Com que no es veu, un sector majoritari del professorat no es troba amb la necessitat de treballar la diversitat afectiva i sexual. En moltes ocasions s'apela al dret a la intimitat per evitar no parlar d'aquestes qüestions. Es recorre a l'argument que l'orientació sexual és una qüestió molt personal i que els/les heterossexuals no van esbombant la seva heterosexualitat. Això, però, és una autèntica fal·làcia ja que la presumpció universal d'heterosexualitat, tant present en la nostra societat, fa que sovint, i si no hem manifestat obertament el contrari, siguem preguntats per qüestions de la nostra vida afectiva i sexual pressuposant que som heterossexuals.

El professorat, en general, no està format ni sensibilitzat sobre aquesta qüestió, ni sobre l'especificitat del bullying homòfob ni transfobob. I no sap, tampoc, com abordar aquestes qüestions a l'aula. Caldria, doncs, incloure aquests temes en els plans formatius dels professionals docents. Perquè l'homofòbia a les aules és una realitat que s'oculta freqüentment i a la qual no se li dona la importància que mereix. Encara no es té la percepció que aquest

assetjament continuat o sistemàtic es d'un calat gravíssim, que va en contra dels drets humans bàsics i que pot ser enormement negatiu per als i les joves que ho pateixen, si no existeixen actituds i pautes que ho contrarestin i els ajudin a superar aquesta situació, per part del professorat. Per tant, entre tots i totes tenim la responsabilitat moral de trencar el nostre silenci. No podem continuar acceptant que, per exemple, en centres d'ensenyament propers a una confessió religiosa concreta es vulnerin drets fonamentals, a través del silenci com a única resposta davant dels casos de bullying homòfob que s'hi produeixen.

Algunes claus per la resolució del conflicte

- ▶ Sensibilitzar i informar al conjunt de l'alumnat per trencar amb els estereotips i prejudicis i fer-los entendre que el respecte i l'interès per la diversitat es un valor. Tenir la capacitat de poder entendre altres històries i realitats diferents a la teva et fa més gran.
- ▶ L'efecte terapèutic de les paraules és molt important. Cal saber escoltar, saber verbalitzar les emocions, mostrar als i a les joves LGBT que hi ha professors que estan disposats a recolzar-los, a donar la cara per ells/es i a no quedar-se immòbils davant una realitat que avui, majoritàriament, s'oculta.
- ▶ La formació del professorat és bàsica, com també és fonamental la tasca que desenvolupen les entitats d'educació no formal. Necessitem el valor afegit que aporten aquestes organitzacions i que els centres educatius els obrin les seves portes, per tal que completin i reforcin el discurs acadèmic que, en aquest sentit, encara es bastant pobre.

Contra el bullying homòfob: l'escola també ha de sortir de l'armari!

Manifest del Consell de la Joventut de Barcelona (28 de juny de 2009)

28 de juny de 1969: els disturbis de Stonewall, van significar una sèrie de conflictes violents entre la comunitat LGBT i la policia de Nova York. Tot va començar durant una batuda policial, que va durar diversos dies, i es va centrar en un pub conegut com Stonewall Inn, al bohemí barri de Greenwich Village.

Aquesta va ser la primera ocasió en la història dels Estats Units en la que gais, lesbianes i transsexuals van lluitar contra un sistema que perseguia i assetjava als homosexuals, amb el beneplàcit del govern. Aquests disturbis són àmpliament reconeguts com el catalitzador del moviment modern per a la defensa dels drets LGBT als Estats Units i arreu del món.

Des d'aquest moment, i al llarg dels darrers anys, s'han produït importants avenços en l'adquisició i consolidació de drets de les persones homosexuals. Com sempre, tots els canvis han estat fruit de la lluita i la constància d'un col·lectiu que va ser durament perseguit. Així, el nostre país s'ha situat al capdavant d'Europa en el reconeixement de drets del col·lectiu LGBT però, tot i així, encara queda un llarg camí per recórrer i molts obstacles en forma de discriminació que cal superar.

En aquest sentit, des de el CJB volem denunciar que avui en dia l'escola i les aules són, encara, un lloc on es poden sentir amb freqüència comentaris homòfobs provocats, a vegades, pels alumnes o, fins i tot, pels mateixos professors, sovint sense intencionalitat conscient, però que, sens dubte, no afavoreixen la creació d'un clima respectuós amb la llibertat d'orientació sexual. A més, malgrat que els comentaris aïllats no es poden qualificar de bullying, a la llarga poden facilitar l'aparició de conductes de maltractament físic i/o psíquic.

Patir bullying homòfob té importants conseqüències per als i les joves LGBT, ja que pot afectar al seu rendiment escolar i al seu benestar quotidià. Nombrosos estudis i entrevistes realitzats per associacions LGBT no governamentals demostren que, en general, els centres educatius posen escassa atenció en combatre el bullying homòfob. S'ha de tenir molt en compte el currículum ocult, és a dir, els materials esco-

lars o els exemples del professorat que fan referència a pautes de comportament heterosexual i a rols de gènere tradicionals.

Igualment, hem de dir que la homofòbia no només afecta als i les joves lesbianes, gais, bisexuals i transsexuals, sinó també a qui s'associa amb ells o simplement qui no segueix les pautes hegemòniques i els rols tradicionals de gènere.

La família també ha de ser un espai saludable, on l'afecte, els sentiments i la sexualitat es visquin amb naturalitat i on es pugui compartir, dialogar i expressar-se sense haver d'entrar en conflicte personal, emocional i familiar. Aquest és, encara, un espai on els adolescents i joves LGBT no viuen plenament la seva condició.

Per tot això, des del CJB reclamem als centres educatius i autoritats corresponents, que vetllin per una educació que tingui en compte la diversitat afectivo-sexual, l'educació en la tolerància i el respecte, i que dotin al professorat d'eines i habilitats personals i socials per identificar aquestes situacions de conflicte i poder eradicar-les. De la mateixa manera, reclamem que l'administració educativa posi al servei dels instituts tots els recursos necessaris per tal de poder combatre la intolerància de la millor manera possible.

A més, demanem que es pugui incloure una formació específica sobre socio-afectivitat i sexualitat, amb continguts didàctics i específics per potenciar canvis en les actituds de l'alumnat, professorat, mares, pares i professionals de l'educació per promoure el respecte a la diversitat sexual. La relació escola-família ha de poder contemplar tots aquests aspectes relacionats amb l'afectivitat i la sexualitat dels i les adolescents. En aquest sentit, creiem que l'Ajuntament hauria d'aprofitar els diferents recursos i eines de suport i formació als pares i mares per tal de poder treballar aquest tema amb normalitat.

Els i les joves hem de seguir construint la igualtat real i la lluita contra la discriminació. Entenem que l'educació és la base de la nostra societat i per tal de fer-la més justa, l'escola té una assignatura pendent: sortir de l'armari!